

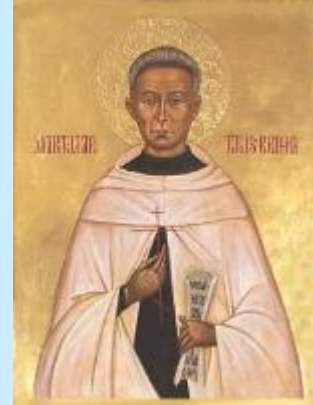

Maria, Onze Lieve Vrouw
van de berg Karmel

Karmel berichten

*Aalsmeer Amstelveen Badhoevedorp
Over Titus Brandsma*

15 januari 2022

Zalige Titus Brandsma

Beste mensen,

Sinds de eerste berichten over de mogelijke heiligverklaring van Titus Brandsma gonst het onder mensen die bij de Karmel betrokken zijn of die in Titus Brandsma een voorbeeld en inspiratiebron vinden. Er gingen, toen duidelijk werd dat het er mogelijk van zou komen, allerlei suggesties de ronde van wanneer dan en hoe dan. Zo'n heiligverklaring gaat in Rome over veel schijven voordat het aan de paus wordt voorgelegd. Inmiddels blijkt uit de berichten uit Rome, zie ook hierna, dat die heiligverklaring er wel komt. Alleen wanneer is nog onbekend. Een heiligverklaring zal in Rome plaatsvinden en zal samengaan met andere heiligenverklaringen en zal plaatsvinden op een zondag. Dat moet dan bij voorkeur met mooi weer zijn. Dat kan in Rome misschien wel besteld worden en dan gaat spelen of we als Nederlanders daar op dat moment vanwege de pandemie wel kunnen komen. We wachten het maar af.

In de afgelopen tijd zijn heel wat teksten en gebeden van en over Titus Brandsma verzameld. Het idee was om die uit te brengen nadat de datum van de heiligverklaring wordt afgekondigd. Maar ja, dat kan nog wel even duren. Nu we door een pandemie op een andere wijze ons leven moeten inrichten, is het misschien juist goed om wat te lezen over Titus, te overwegen rond Titus en zo mogelijk te lezen over Titus. Daarnaast wordt door Adveniat behoorlijk veel aandacht aan Titus besteed en daarover treft u ook informatie aan. Hopelijk valt wat er is verzameld in goede aarde nu wij geen programma's kunnen organiseren.

Op dit moment moeten we even aanzien hoe de nieuwe maatregelen voor ieder van ons uitpakken. Zeker nu de verspreiding van het virus kennelijk meer ruimte krijgt.

De beste wens voor dit nieuwe jaar lijkt dan ook u allen een goede gezondheid te wensen en ook de nodige kracht en sterkte om deze pandemie uit te zitten, zonder echter steeds te blijven zitten, en voldoende creativiteit te ontwikkelen om de dagen op een goede en zinvolle wijze door te brengen.

Met vriendelijke groet,

Herman van Bemmelen

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u voorheen aan een of meer van de activiteiten van de Karmel in de regio Aalsmeer Amstelveen heeft deelgenomen. Als u deze nieuwsbrief niet meer wil ontvangen, stuur dan een mail naar Karmel-Aalsmeer-Amstelveen@caiway.net

Dit mailadres kunt u ook gebruiken voor uw mededelingen, opmerkingen en vragen. Indien gewenst kunt u bellen naar 0297-565888.

Heiligverklaring Titus Brandsma weer een stap dichterbij

Op 9 november 2021 hebben de kardinalen en bisschoppen, die lid zijn van de Congregatie voor de Heiligverklaringen, in hun gewone vergadering een positief besluit genomen over de heiligverklaring van Titus Brandsma. De prefect van de congregatie, kardinaal Marcello Semeraro, zal spoedig de conclusies ter goedkeuring voorleggen aan de Paus. Als de Paus de conclusies bevestigt, zal hij de consistorie bij elkaar roepen waarin hij de heiligverklaring aankondigt.

De Nederlandse Provincie van de Karmelieten is dankbaar voor de positieve resultaten die tot nog toe zijn bereikt. Ze hoopt dat de aankondiging van de heiligverklaring van Titus Brandsma spoedig zal plaatsvinden en dat het leven en de spiritualiteit van Titus velen zal inspireren.

11 november 2021

Paus Franciscus heeft de Congregatie voor de Heiligverklaringen gemachtigd om een reeks decreten uit te vaardigen, waaronder de erkenning van een wonder dat wordt toegeschreven aan de zalige Titus Brandsma, die in 1942 'uit haat tegen het geloof' in het concentratiekamp Dachau werd vermoord.

Paus Franciscus heeft kardinaal Marcello Semeraro, prefect van de Congregatie voor de Heiligverklaringen, toestemming gegeven om een reeks berichten bekend te maken over komende aankondigingen van de heiligverklaring van een aantal mannen en vrouwen. Als eerste van hen is Titus Brandsma genoemd. Het Vaticaanse persbureau legt uit dat aan Titus Brandsma een wonder wordt toegeschreven: de genezing van pater Driscoll.

25 november 2021

Carmels Heiligen

Nu de heiligverklaring van Titus Brandsma aanstaande is, is gezocht naar een stuk waar Titus zelf over heiligen en zaligen schreef. Op de site www.titusbrandsmateksten.nl stond een stuk dat in april 2021 door Anne Marie Bos o.carm op die site is geplaatst. Het betreft een inleiding uit de publicatie: Titus Brandsma, Arnoldus Wijtenburg, Carmels Heiligen. De Heiligen en Zaligen van de Orde der Broeders en Zusters van Onze Lieve Vrouw van den Berg Carmel, Vol II, Oss 1928, VII-XI.

Zie daarvoor: [Ter Inleiding. Carmels Heiligen – Writings of Titus Brandsma \(titusbrandsmateksten.nl\)](http://www.titusbrandsmateksten.nl)

Het stuk begint met te stellen dat er nog steeds bloemen bloeien op de Carmel.

Op dat moment zal het niet bij hem zijn opgekomen, dat hijzelf wel eens een van die bloemen zou kunnen worden.

Zijn tekst is ingebed in de historische ontwikkeling van de kerk en vooral die van de orde, het aanpassen van de Regel en de vele leden die door de kerk heilig of zalig zijn verklaard. Vaak met vermelding van hun acties. In de laatste regels verwijst hij ook naar de andere goede leden van de orde:

Zoo bloeien de bloemen alom en verspreiden zij haar geur over heel West-Europa.

Er zouden er nog vele te plukken zijn, maar wij bepalen ons tot die, welke het hoogste Kerkelijk Gezag de openbare vereering waardig keurde. Wilden we een beeld geven van de vele eerbiedwaardigen en de velen, gestorven in roep en geur van heiligheid, de reeks zou te lang worden. Wij geven slechts korte levensschetsen, opdat zij naast elkander geplaatst, te zamen een kring vormen, een school van den Carmel, in wier midden vertoeven, ons een beeld geeft van den vruchtbaren Berg, vruchtbaar ook in zijn allegorische aanduiding van de Orde, naar het heiligdom van Maria op dien berg benoemd als die harer Broeders en Zusters.

Haar eer was steeds de eer harer kinderen.

Hun leven was zoo schoon, omdat het gevormd werd naar het hare.

Zoo straalt in den luister van deze Heiligen en Zaligen ons de heerlijkheid tegen van Haar, in de Orde bij voorkeur de Moeder en Luister van den Carmel genoemd, Maria.

In vervolg op bovenstaand stukje verwijzen we graag naar de website van het Titus Brandsma Instituut, waar onder de link <http://www.titusbrandsmateksten.nl> de resultaten zijn te vinden van een indrukwekkend project waaraan door Annemarie Bos met grote toewijding wordt gewerkt: een systematische uitgave van alle documenten die van de hand van Titus Brandsma in het archief in Boxmeer aanwezig zijn.

Het leed kwam op mij aan

Het leed kwam telkens op mij aan
Onmogelijk om het af te weren
Met geen tranen te bezweren
'k Had het anders lang gedaan.

Toen ging het boven op mij staan
tot ik stil lag zonder wenen.
Duldend, wachtend moest ik leren
En toen eerst is het heengegaan.

Dat is nu al een poos geléén.
Ik zie het nu van verre nog
En ik begrijp niet, waarom toch
Ik toen zo leed met veel geweest.

Titus Brandsma
Doorgangskamp Amersfoort 1942

O, Jezus als ik U aanschouw

O, Jezus als ik U aanschouw,
Dan leeft weer dat ik van U hou,
En dat ook uw hart mij bemint,
Nog wel als uw bijzondere vriend.

Al vraagt mij dat meer lijdensmoed,
Och, alle lijden is mij goed,
Omdat ik daardoor U gelijk,
En dit de weg is naar uw Rijk.

Ik ben gelukkig in mijn leed,
Omdat ik het geen leed meer weet,
Maar 't alleruitverkorenst lot,
Dat mij vereent met U, o God.

O, laat mij hier maar stil alleen,
Het kil en koud zijn om mij heen,
En laat geen mensen bij mij toe:
't Alleen zijn word ik hier niet moe.

Want Gij, o Jezus, zijt bij mij,
Ik was U nimmer zo nabij.
Blijf bij, bij mij, Jezus zoet,
Uw bijzijn maakt mij alles goed.

Titus Brandsma
12-13 februari 1942, Oranjehotel
Scheveningen

De wereld zien met Gods ogen

Van het leven een voorsmaak maken van de hemel
door hier reeds zoveel mogelijk
God met ons verenigd te zien,
God in alles levend en werkend.

God niet dienen met zuchten.
Blij en vol goede moed laten zien dat het waar is:
'Mijn juk is zoet en mijn last is licht'.

Er een blij gezicht bij houden
en het leed zien in hoger licht,
waarin het een uitverkiezing wordt
en reden tot blijdschap.

Fragmenten 1935
Titus Brandsma een blijvende bezieling

84 Nada te turbe

Na - da te tur - be na - da te es - pan - te; quien a Dios tie - ne na - da le fal - ta.
Niets zal je de - ren, niets je be - nau - wen. Als je God zoekt zal niets ont - bre - ken.

Na - da te tur - be na - da te es - pan - te; só - lo Dios bas - ta.
Niets zal je a de - ren, niets je be - nau - wen. God ver - vult al - les.

Teresia van Avilla

© Ateliers et Presses de Taizé / Communauté de Taizé, Frankrijk; muziek: Jacques Berthier

Niets zal je deren, niets je
benauwen.
Als je God zoekt zal niets je
ontbreken.
Niets zal je deren, niets je
benauwen.
God vervult alles.

Teresia van Avilla

Gedachtenis aan Titus Brandsma

Op 26 juli 1942 overleed pater Titus Brandsma in de ziekenboeg van het concentratiekamp Dachau. Hij is maar 37 dagen in Dachau geweest, maar heeft wel ervaren wat voor een hel het daar was. Toch bleef hij daar naar God zoeken: in gebed en in de mensen om hen heen. Ook in de kampbeulen, want “iedere mens draagt een vonkje van Gods goedheid met zich mee”. Zo maakte Titus waar wat hij verkondigde. Zijn persoon spreekt nog altijd aan. Zijn kernboodschap is nog altijd actueel. De volgende tekst uit ‘Vrede en vredelievendheid’ uit 1931 zou vandaag geschreven kunnen zijn.

Anderen gelukkig maken

Laten we ons niet al te egocentrisch opsluiten in onszelf
en ons blind staren op louter eigenbelang,
maar beseffen
dat we tot roeping hebben,
en dat daarin een groot geluk voor ons bestaat,
dat we anderen gelukkig kunnen maken.

De eigenliefde en de hebzucht
zijnde grote kwalen van deze tijd
en de diepste oorzaken van de oorlog.
Daartegen moeten we stelling nemen.
Dan alleen
kunnen we vruchtbaar vredeswerk verrichten.

Het is onmogelijk
de vrede op enigszins vruchtbare wijze te bevorderen,
zonder dat dat invloed wordt uitgeoefend op de maatschappij
en zonder dat in de maatschappij de kwalen worden bestreden
welke de kiem van oorlog in zich dragen.

Adoro te

Adoro te devote, latens Deitas, Quæ sub his figuris vere latitas; Tibi se cor meum totum subjicit, Quia te contemplans totum deficit.	Ik aanbid met eerbied U, verborgen God, die hier onder tekens waarlijk Zich verschuilt: aan U onderwerpt zich heel en al mijn hart, want U schouwend weet ik dat het niets vermag.
Visus, tactus, gustus in te fallitur, Sed auditu solo tuto creditur. Credo quidquid dixit Dei Filius; Nil hoc verbo veritatis verius.	Oog en smaak en tastzin wordt in U misleid, het geloof steunt veilig slechts op het gehoor; ik geloof al wat Gods Zoon verkondigd heeft, niets is meer waar dan het woord der Waarheid zelf.
In cruce latebat sola Deitas, At hic latet simul et Humanitas, Ambo tamen credens atque confitens, Peto quod petivit latro pœnitens.	Op het kruis ging slechts uw heil'ge Godheid schuil, hier blijft echter ook uw mensheid diep verhuld; toch belijdend beide met een vast geloof, vraag ik wat berouwvol U de rover vroeg.
Plagas, sicut Thomas, non intueor: Deum tamen meum te confiteor. Fac me tibi semper magis credere, In te spem habere, te diligere.	Ik zie niet uw wonden, als eens Thomas deed, toch wil ik belijden U als mijnen God; doe in U geloven mij steeds méér en meer, doe mij op U hopen, U beminnen slechts.
O memoriale mortis Domini! Panis vivus, vitam præstans homini! Præsta meæ menti de te vivere, Et te illi semper dulce sapere.	O gedachtenisteken van des Heren dood, levend Brood, dat aan den mens het leven geeft, geef mij dat mijn geest in U zijn leven vindt, geef hem als zijn zoetheid U te smaken steeds.
Pie Pelicane, Jesu Domine, Me immundum munda tuo sanguine: Cujus una stilla salvum facere Totum mundum quit ab omni scelere.	Pelikaan vol goedheid, Jezus onze Heer, reinig mij, onreine, door uw zuiver Bloed, waarvan éne druppel zelfs verlossen kan heel het wereldrond van al zijn zondigheid.
Jesu, quem velatum nunc aspicio, Oro, fiat illud quod tam sitio: Ut te revelata cernens facie, Visu sim beátus tuæ gloriæ. Amen.	Jezus, dien gesluiert ik hier nu aanschouw, moge lessen, bid ik, zich mijn grote dorst; dat ik ongesluiert ziende uw aangezicht, zalig zij door 't schouwen van uw heerlijkheid. Amen.

Adoro te devote is een Eucharistische hymne, die wordt toegeschreven aan de heilige Thomas van Aquino.

Het is een rooms-katholieke gewoonte om deze hymne (geknield) te zingen voor het in de monstrans uitgestelde Allerheiligste: een tijdens de Heilige Mis geconsacreerde hostie, die door praktiserende katholieken wordt beschouwd als het ware Lichaam van Christus.

Dit gebed was zeer geliefd door Titus Brandsma. (Zie Speling 2018-4 blz. 40)

Kees Waaijman heeft in de Vriendenkrant van de Vrienden van Titus Brandsma van november 2021 over Adoro Te - Verborgen Gos geschreven. Zie: [Vriendenkrant-November-2021.pdf](#) (titusbrandsmavrienden.nl)

De 2^e regel wordt hier vertaald met: die hier onder tekens waarlijk Zich verschuilt.

In het artikel in Speling is vertaald als: waarlijk verborgen onder deze tekenen.

En in de Vriendenkrant van november 2021 heeft Kees Waaijman weer deels een andere vertaling.

In 2022 wordt Titus Brandsma Heilig verklaard.

Wie was deze Titus Brandsma en waarom wordt hij Heilig verklaard? Brandsma was een veelzijdig man. Niet alleen pater Karmeliet, maar ook één van de eerste hoogleraren Wijsbegeerte en rector aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Een toonaangevend persoon in de herontdekking van de Nederlandse mystiek, zelfs mysticus, een ondergewaardeerde theologische hoogvlieger en toch dicht bij de gewone mensen. Niet in het laatst werd hij ook bekend als verzetsheld en martelaar.

Zeven wetenschappers van de Radboud Universiteit en het Titus Brandsma Instituut belichten in dit prachtig full colour geïllustreerde hardcover boek ieder aspect uit het leven van het bewonderings-waardige mens dat Titus Brandsma was.

Titus Brandsma Van held tot Heilige € 19,95.

ISBN 9789464027549

Auteur Christoph Lüthy, Frans Wijsen, Marc de Kesel,

Aantal pagina's 184

Uitgever Adveniat

Soort uitgave full colour geïllustreerd, hardcover

Te bestellen bij Adveniat.nl, of de boekhandel

In dit boek zijn veertien teksten van Titus Brandsma samengebracht – vaak fragmenten van uitgebreidere geschriften – die zijn brede belangstelling laten zien. Veertien wetenschappers is gevraagd om een van de teksten te lezen en daar een reflectie op te geven, ieder vanuit de eigen expertise. Ze werpen een verrassend licht op deze teksten en op de veelzijdige wetenschap-per die het Titus Brandsma Instituut nu al vijftig jaar inspireert.

Met bijdragen van Marinus van den Berg, Inigo Bocken, Anne-Marie Bos, Charles Caspers, Corjo Jansen, Marc de Kesel, Ad de Keyzer, Fernando Millán Romeral, Peter Nissen, Michael Plattig, Gerrit Steunebrink, Kees Waaijman, Huub Welzen, Theo van der Zee

Titus Brandsma Sspiritualiteit dichtbij, in veertien teksten € 25,50.

Redactie Annemarie Bos (TBI)

Aantal pagina's 255

Soort uitgave paperback

ISBN 9789492093714

Te bestellen bij Adveniat.nl, of de boekhandel

Te verwachten uitgave

Intellectuele biografie Titus Brandsma

Inigo Bocken en Ineke Cornet werken momenteel aan een intellectuele biografie van Titus Brandsma. Zij nuanceren hierin het beeld dat we kennen van Titus Brandsma. Hij is meer dan de heldhaftige strijder tegen de nationaalsocialistische bezettingsmacht, die bekend staat wegens zijn soevereine houding in de concentratiekampen waarin zijn leven ten einde kwam.

Zo richten zij hun aandacht op de rol van Brandsma als hoogleraar filosofie aan de Katholieke Universiteit Nijmegen en als publiek geëngageerde intellectueel. Vast staat dat Brandsma vooral in de jaren 30 tot aan zijn dood een belangrijke publieke rol speelde, iets dat volgens Bocken en Cornet alleen maar mogelijk was voor zover hij ook kon bogen op een intellectuele of wetenschappelijke autoriteit. In hun intellectuele biografie volgen zij dan ook Brandsma's betekenis als intellectueel en wetenschapper nauwkeurig en proberen dit te begrijpen tegen de achtergrond van zijn eigen geestelijke en intellectuele roeping.

De intellectuele biografie zal worden uitgereikt op de 100e verjaardag van de Radboud Universiteit in 2023.

Noot:

Als het allemaal tijdig gelukt is, dan is ons op bijna 105-jarige leeftijd overleden lid Aimée van Hövell geïnterviewd door Inigo Bocken. Aimée heeft colleges gelopen bij Titus Brandsma.

Voordat het boek uitkomt moeten we dus nog even geduld hebben.

Titus Brandsma - 'Neem de dagen zoals ze komen'

Constant Dölle

We liepen op een middag na de maaltijd in de pandgang van het klooster', vertelde Huub Nuyten (karmeliet, gestorven op 15 februari 1992). 'Er was tijdens het middagmaal in de kloosterrefter een tekst rond de heiligheid voorgelezen die van zo'n ingewikkelde verhevenheid was dat we ons er niets bij konden voorstellen. Titus Brandsma kwam bij ons lopen en hoorde dat wij het over die tekst hadden. Hij zei toen dat we er meer ongedwongen over moesten denken en het in de dagelijkse werkelijkheid moesten zoeken. Toen bleef hij plotseling staan, hij pakte mij bij de schouder en vroeg mij: "Jouw moeder, hoe is die voor je? Hoe was ze voor jullie gezin? Heb je een mooie herinnering aan je jeugd? Ik zie dat je knikt. Zo is het dus. Nu dan is zij een heilige" '.

Hiermee geeft Titus Brandsma zelf aan dat de heiligheid van zijn leven niet ligt in het buitengewone. Als er toch het beeld is ontstaan van een bijzonder mens, dan is hij dat geweest in het gewone. 'Wij zijn niet geroepen om in het openbaar levend grootse, opvallende en druk besproken dingen te doen. Dat zou tegen de eenvoud zijn zoals wij die bedoelen te praktiseren. Maar het is wel onze plicht de gewone dingen op een grootse wijze te doen, dat is met een zuivere intentie en de inzet van heel onze persoonlijkheid¹.

Is onze aandacht eenmaal daarop gericht dan valt ons oog spontaan op de eerbied die Titus heeft voor het leven, voor de mens en de wetten van het leven. Een houding waarin hij niet buitensporig was, maar waaraan hij tot in de meest onmenselijke situatie zijn leven lang trouw is gebleven.

Als je vol eerbied bent voor je buurman om zijn rijkdom dan is die eerbied niet diep geworteld. Zo ook de eerbied voor iemand die schittert door bekwaamheid en invloed: je bent dan alleen door de buitenkant van het leven geboeid. De houding van Titus Brandsma staat daarboven. Zijn bekommernis en zijn eerbied voor de ander gaat vooraf aan al wat de mens naar buiten toe manifesteert. De bron is gelegen

Constant Dölle op oude leeftijd bij een afbeelding van Titus Brandsma.

in het diepste van zijn innerlijk wezen, dat meer is dan wij kunnen begrijpen. Over deze niet te doorgronden verborgen werkelijkheid zegt Titus kort samengevat '...dat God in ons leeft als Schepper en instandhouder van ons zelf ongenoegzaam wezen.'²

Wat onzichtbaar blijft

Titus vond dat men in zijn tijd voor deze God te weinig aandacht had. Hij was daarover zeer bekommerd: 'We zijn ons Gods nabijheid in het diepst van ons wezen te weinig bewust'³.

Toen hij op 30 april 1939 in Eindhoven bij gelegenheid van een schooljubileum een feestrede moest

houden, sneed hij dit thema zeer nadrukkelijk aan, zoals hij dat ook in zijn diesrede van 1932 zeer uitvoerig had gedaan. Men is zich nauwelijks bewust wat men scholieren onthoudt als men niet over God spreekt. Als men dat wel doet en dat goed doet, zal een opgroeiende jonge mens anders tegenover zijn medemens staan. Titus zegt dan ook in die rede dat de eerste vrucht van het Godsgeloof is de eerbied voor het leven, voor de mens en voor de wetten van het leven.

Titus Brandsma stond daarin niet alleen. In hetzelfde jaar 1939 trok Anton van Duinkerken in zijn boek 'Verscheurde Christenheid' sterk van leer tegen het verburgerlijkte christendom van zijn tijd. 'Niet meer in Christus zijn de mensen elkanders broeders, maar in de wetenschap, in de kunst; in de klasse, in het ras, in de kameraadschap, in de staat, in de partij, in het kerkgenootschap'(p. 42).

Recht doen aan het wezenlijke

De houding van eerbied is bij Titus Brandsma niet in de allereerste plaats gericht op concrete hulp. Zijn houding is op de eerste plaats contemplatief. Het karakteristieke daarvan is dat hij ruimte schept voor de ander, dat hij hem niet naar zich toetrekt en hem op een of andere manier naar zijn hand zet. Hij neemt echter afstand en laat de ander zijn eigen waarheid ontdekken. Dit is voor de ander een stimulerende ervaring.

Hij die zijn houvast vooral zoekt in het uiterlijke van het leven heeft geen toegang tot deze diepste levenskrachten. Hij voelt dat hij schade lijdt naar hart en geest en dat er veel onbetrouwbaarheid blijft waartegen hij gewapend moet zijn.

Eerbied voor de mens zoals Titus die beleefde, roept een andere wereld op, die recht doet aan het wezenlijke van de mens. Als iemand daardoor geraakt wordt, is hij in zijn arbeid, zijn creativiteit en levensdrift iemand die leeft naar hart en geest. Eerbied voor de mens, als deze oprecht is en diep geworteld, blijft niet bij een vrome beschouwing. Ze is vruchtbaar en actief. Ze uit zich in goedheid, vrijgevigheid en concrete hulp. Als geestelijk adviseur voor de R.K.-journalistenbond heeft Titus gewerkt aan de verbetering van de rechtspositie van journalisten, die veel te wensen overliet. Ook heeft hij zich ingezet voor een betere beroepsopleiding.

De onaantastbare eerbied

Deze houding van eerbied voor de mens bleef onaantast ook in het onmenselijke lijden van Dachau. Rafaël Tjihuis, zijn trouwe gezelschap in het kamp, verwonderde zich daarover. Hij zag dat Titus zo nu en dan praatte met de kampbewaker en maakte zich bezorgd. Hij nam Titus mee naar een stille kant van de barak en fluisterde hem toe dat hij dat maar niet moest doen: 'je krijgt er alleen maar slaag voor terug'. Titus zei toen: 'je kunt het nooit weten, misschien blijft er wel iets van hangen'⁴.

Deze wijze van leven zou een verrassende doorbraak kunnen zijn in een levenswijze die gemakkelijk terugvalt in verstarring. Godfried Bomans vroeg zich af wie er tijdens een Pastoraal Concilie te

Noordwijkerhout eigenlijk bevoegd was over het geloof te spreken. Natuurlijk waren daar de theologen en de mensen die er echt over nagedacht hebben. De titel waarop zij mogen spreken is: 'kennis'. 'Is er geen ander criterium?' vraagt Bomans zich af. 'Eigenlijk zouden er heiligen moeten opstaan om te spreken en dan nog drie mystici. Want het pneuma, de geïnspireerdheid door de genade, ontbreekt'.

Verborgen samenhang

Op de vraag wat mij in het leven van Titus Brandsma persoonlijk heeft geraakt ligt het antwoord waarschijnlijk hierin dat Titus met heel veel zaken bezig was die nauwelijks bij elkaar te brengen zijn en die soms weinig pasten bij zijn opdracht aan de universiteit, maar dat er een innerlijke houding was, altijd aanwezig, als ingeschapen, die een samenhangende zin aan zijn leven heeft gegeven.

De eerbied van Titus voor de mens, die zich voortzette in een grote betrokkenheid op de wereld rondom hem is bekend. Minder opvallend is wat eenzaamheid en stilte voor hem betekenden. De wijze waarop Titus de eenzaamheid beleefde, daar ligt voor mij het begin, dat heeft mij geleerd hoe ik met het juiste oog naar mijn eigen leven moet kijken. De eenzaamheid was voor Titus geen vlucht, maar ze was ook meer dan een moment van rust en ontspanning. Eenzaamheid was voor hem niet ondergeschikt aan zijn werk. Het alleen zijn had een eigen onbetwistbare waarde. Hij leerde die steeds beter kennen. Hij zou zich steeds meer daarvoor openen en in het diepst van de stilte zal hij de adem van de geest ervaren. Het was een zuivere ervaring, waarin geen bijmengsel was van belangen die in zijn arbeid thuishoren.

Temidden van de mensen en met zichzelf alleen waren twee verschillende ervaringen, in beide voelde hij zich goed thuis. Ze lagen in de belevingswereld van Titus dicht bij elkaar. In zijn eerste brief vanuit het noviciaat in Boxmeer klinkt het eenvoudig en vanzelfsprekend: 'Ik ben gelukkig in mijn cel en temidden van de broeders'. De stilte van de cel zal altijd nieuw zijn zo vaak hij er binnen gaat, en ook het beroep dat mensen op hem doen zal telkens nieuw zijn.

Alles heeft zijn eigen plaats en zijn eigen waarde. Er is een innerlijke samenhang die sterk is, maar verborgen blijft. In die geest kon hij ook zeggen: 'Neem de dagen zoals ze komen'. De zin van het geheel zal op het goede moment aan het licht komen.

Als ik op mijn leven terugkijk en mij afvraag wat daarvan de oogst is, dringt het zich aan mij op hoe belangrijk het is je levensweg zoals die feitelijk gegaan is, te aanvaarden. Ik zocht in mijn leven naar een levenslijn en een samenhang die ik zelf daarin had aangebracht, die ik kon begrijpen en overzien, en die gemakkelijk te aanvaarden was. Ik voelde me namelijk vaak ongemakkelijk als ik besepte hoeveel versnippering er was. Er waren veel zeer verschillende bezigheden, er was weinig verband.

Als ik het leven van Titus bekijk wordt het me duidelijk dat je je allereerst moet richten op de eigen waarde van opdrachten en taken. Als je instemt met de eigen betekenis van de verschillende taken zal er een samenhang ontstaan die je niet zelf hebt gezocht, maar die je misschien pas veel later in een ander licht gaat zien.

Noten

- 1 B. Borchert, *Mystiek leven, een bloemlezing*, Nijmegen, 1985, 38.
- 2 Id., 51.
- 3 Id., 156.
- 4 C. Dölle, *De weg van Titus Brandsma, biografie van een martelaar*, Baarn/Gent, 2000, i43. Speling 2|2001 blz. 57 tot en met 60.

Beeldje van Titus Brandsma te koop

Er zijn van Titus Brandsma beeldjes te koop. Het beeldje is 23 cm. hoog, gemaakt van kunsthars en heeft een bronzen kleur. Het is te koop bij het Titus Brandsma Memorial (titusbrandsma@karmel.nl) à € 47,50, exclusief verzendkosten.

Constant Dölle zegt over Titus:

“Wat me sterk aanspreekt, is dat God voor Titus geen heerser is, maar een hand waarin je rust. Dat is de vrouwelijke kant van God. Alles komt voort uit Zijn hand en blijft erin rusten. Daarop vertrouwen gaat ons menselijk vertrouwen te boven. We hebben hier te maken met een bovenmenselijk vertrouwen dat diepe rust geeft. Zo maakte Titus zich niet druk om de voortgang van zijn werkzaamheden toen hij gevangen was. Hij leefde in en van die rust, van puur geloof. (-) Vanuit de ervaring dat veel in het leven anders gaat dan je zelf denkt en verwacht, kon Titus loslaten. Daarbij gesteund door het ‘weten’, het vertrouwen dat alles rust in Gods hand. In die zin is Titus een heilige; een heilige is de mens die de wereld bekijkt met meer dan zijn lichamelijke ogen, met andere ogen... Heer, geef mij nieuwe ogen!”

Pater Titus

Op grootse wijze bleef u in eenvoud van binnen
U schonk aan Christus onze Heer alle eer
In gevangenschap was u onverschrokken en
recht van zinnen
Bij u, pater Titus, ben ik dagelijks, dagelijks in
de leer

Ik praat met u in tegenspoed
Uw beulen schonk u vergiffenis
Mij schenkt u waarlijk levensmoed
Leven wil ik volgens uw gelijkens

Wanneer ik kijk in uw ogen
Straalt de goddelijke inwoning uit uw gezicht
Tot tranen toe ben ik bewogen
Door u worden mijn zorgen verlicht

Nu ik u, pater Titus, ten volle heb begroet
Ervaar ik in mij uw geest die mij leidt
Wordt mijn innerlijke cel in stilte gevoed
Naar een bevrijde blijmoedigheid

Jos Veld, september 2019

*Vriendenkrant van Vrienden van Titus
Brandsma, november 2019*

Titus Brandsma

kwam je vandaag bij toeval tegen
je foto's en verhaal op een verlaten site
een strijder voor het vrije woord
in weerwil van een duist'ere macht
ontvang hierbij postuum mijn eerbetoen

niet slechts de levens die je redde
de richting die je velen bood
in een op drift geraakte tijd
noch dat wat je ons naliet
als onbedoelde held die
droom aan woord en daad kon paren
ultieme keus om door te gaan
verzet tot in de dood

maar ook het licht
dat jij bij mij ontstak
de gloed in een gekwelde geest
en zo, nog vele jaren later,
voorbij de grenzen van je dood
de zegen mededeelde
aan deze zoeker op je site

*Douwe Brouwer, 6 Apr. 2005
12 februari 2005*

ze schopten anno sjoerd en ze schopten titus

ze schopte anno sjoerd en ze schopten titus
tot de pater bloedde en de bloedende zij

wij zullen voor die mensen bidden
zodat ze tot inzicht komen

collectieve armoede zou
de zaak kunnen keren

het kasteel van de ziel
kregen de laarzen niet kapot

in een brillendoos onder zijn oksel
bewaarde hij de hostie waar het hele kamp
mee gezegend werd

hij weigerde te geloven
dat de dorre grond
geen vrucht kon dragen

ze schopte titus en ze schopte anno sjoerd
in mijn ogen een raadsel
dat een raadsel vervloekt

ze schopten om schoenen die te smerig
een bed dat niet netjes genoeg

vertrouwen in het hoge
die smalle akker voor de een
onwrikbaar fundament
voor de ander

hij wist wat hij bij zich droeg
dat wat in alles zit

ook in de broeder
die lappen om de zweren

onder zijn voeten bont

*Tsead Bruinja,
Hang niet alle kleren aan
dezelfde kapstok (2018)
blz. 16 (in het Fries) en 17*

Eenvoud

Wij zijn niet geroepen om in het openbaar levend grootse, opvallende en druk besproken dingen te doen. Dat zou tegen de eenvoud zijn, zoals wij die bedoelen te praktiseren. Maar het is wel onze plicht, de gewone dingen op grootse wijze te doen, dat is met een zuivere intentie en de inzet van heel onze persoonlijkheid. Wij verlangen niet vooraan te staan en toegejuicht te worden vanwege prestaties, waartegen de mensen van de wereld plagen op te zien. Wij wensen alleen maar op te vallen door onze eenvoud en oprechtheid.

*Titus Brandsma, 1939
Mystiek leven een bloemlezing, spiritualiteit, blz. 38.*

Titus Brandsma
Bonifacius Kapel
Dokkum

Nieuw gebedenboek

Er is de afgelopen jaren iets bijzonders gaande. Door Adveniat zijn voor opeenvolgende perioden gebedenboekjes uitgegeven. Daaraan hebben een groot aantal bekende auteurs hun medewerking verleend. In het verleden waren het vooral onze protestants christelijke vrienden, die in dat soort gebedenboekjes interesse hadden. Verrassend is dat de hierna genoemde uitgaven juist in Katholieke kring een uitstekende ontvangst kregen en herdruk op herdruk noodzakelijk maakten.

Van Allerheiligen tot Kerstmis (2020), ISBN 9789493161399 (uitverkocht)

Van Maria Lichtmis tot Pinksteren (2021) ISBN 9789493161535

Van Drie Engelen tot Driekoningen (2021), ISBN 9789493161818 (uitverkocht)

En nu komt Adveniat met een uitgave waarop twee ikonen van de Karmel het begin en het einde van de komende periode aangeven. Weer met een keur aan bekende auteurs.

Van Titus Brandsma tot Edith Stein € 9,99

Als er ooit een tijd is om een voorbeeld te nemen aan heiligen en martelaren, dan is het wel in deze pandemie die ons leven ook zal beheersen in de vastentijd naar Pasen toe. Na het succes van de eerdere gebedenboeken (20.000 exemplaren) dragen heiligen als Titus Brandsma, Edith Stein en de monniken van Tibhirine ons in de veertigdagentijd.

Te verwachten is dat tegen het eind van deze maand of anders in de volgende maand het boek beschikbaar zal komen. U kunt het nu al bij Adveniat reserveren. (www.adveniat.nl)

Voor parochies en andere organisaties, die het boekje gemakkelijk kunnen verspreiden, geldt de aanbieding dat bij een bestelling van 100 stuks of meer de prijs dan is € 3,00 per boekje.